

İngilizce hazırlık programlarındaki öğrencilerin kültür öğretimine yönelik görüşleri¹¹

Begüm CEYLAN²

Bülent ALCI³

Özet

Dil öğretimi ve kültürün birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Yabancı dil öğretiminde hedef dilin kültürünü tanımak o dili öğrenmek için gereklidir ancak hedef kültürü anlayabilmek için bireylerin öncelikle kendi kültürlerinin farkında olmaları gerektiği görüşü de son dönemde önem kazanmıştır. Dolayısıyla, yabancı dil öğretiminde hedef kültür, yerel kültür ve uluslararası kültür kavramlarının yeri sorgulanmaya başlamıştır. Öğretim sürecinde kullanılan ve özellikle yurt dışında basılan İngilizce ders kitapları ve materyaller ile öğretim elemanlarının bu konudaki tutumu kültür öğretimini şekillendirmektedir. Bu araştırmanın amacı, İngilizce hazırlık programlarında eğitim almakta olan üniversite öğrencilerinin maruz kaldıkları kültür öğretimine yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Bu bağlamda mevcut araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile sürdürülmüştür. Veri toplamak için İltar ve Güzeller (2005) tarafından geliştirilmiş olan Öğrencilerin Dil ve Kültüre İlişkin Görüşleri anketi ile Ekmekçi (2014) tarafından geliştirilmiş olan Öğrencilerin İngilizce Ders Kitaplarındaki Kültürel Öğelere İlişkin Görüşleri anketi uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 akademik yılında İngilizce hazırlık programlarında eğitim alan 155 öğrenci oluşturmaktadır. Veri analizinde, betimsel analiz ile Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin kültür öğretimine yönelik görüşleri farklı değişkenler ışığında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kültür öğretimi
İngilizce hazırlık programı
Türk kültürü
Hedef kültür
Yerel kültür

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 03.10.2023

Kabul Tarihi: 26.06.2024

Elektronik Yayın Tarihi: 28.06.2024

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1370876

¹ Bu çalışma 1.yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

² Öğr. Gör., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Yabancı Diller Yüksekokulu, begum.ceylan@iuc.edu.tr , ORCID: 0000-0002-6549-5951

³ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, bulent_alci@hotmail.com , ORCID: 0000-0002-4720-3855

Students' opinions towards culture teaching in English preparatory programs

Abstract

It is not possible to consider language teaching and culture separately from each other. In foreign language teaching, knowing the target culture is necessary to learn that language, but the view that students must first be aware of their own culture in order to understand the target culture has also gained importance recently. Therefore, the place of the concepts of target culture, local culture and international culture in foreign language teaching has begun to be questioned. English textbooks and materials used, especially the ones printed abroad, and the attitude of faculty members on this issue shape culture teaching. The purpose of this research is to examine the opinions of students studying in English preparatory programs regarding culture teaching they are exposed to within the preparatory education. In this context, the research was carried out with the survey model, one of the quantitative research methods. To collect data, the Survey of Students' Opinions on Language and Culture by İter and Güzeller (2005) and the Survey of Students' Opinions on Cultural Elements in English Textbooks by Ekmekçi (2014) were applied. The sample of the research consisted of 155 students studying in 2022-2023 academic year. In data analysis, descriptive analysis and Mann-Whitney U test were applied. As a result, students' opinions on culture teaching were examined in the light of different variables.

Keywords

Culture teaching
English preparatory program
Turkish culture
Target culture
Local culture

About Article

Sending Date: 03.10.2023
Acceptance Date: 26.06.2024
Electronic Issue Date: 28.06.2024

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1370876

GİRİŞ

Dil kültürün ayrılmaz bir parçası ve taşıyıcısıdır. Toplumsal iletişim işlevinin yanı sıra, dil ait olduğu toplum ve o toplumun kültürü arasında da önemli bir role sahiptir (Demirel, 2010: 2). Kültür ise toplumların kendilerine has olan ve yeni nesillere aktardıkları tüm maddi ve manevi öğelerin tamamı olarak tanımlanabilir. Bölükbaş ve Keskin (2010) kültürü bir toplumun yaşam tarzı olarak tanımlamıştır. Bu yaşam tarzı içerisinde elbette o toplumun dil öğesi de yer almaktadır ve kültürel öğelerin gelecek nesillere aktarımı ancak dil sayesinde gerçekleşmektedir. İletişimin birincil öğesi olan dil, ait olduğu toplumların düşünce biçimlerini yansıtmaktadır (Güvenç, 2002). Dolayısıyla, bir dilde başka toplumların dillerinde karşılığı olmayan bir sözcük ile karşılaşmak olasıdır çünkü dil ancak o toplumun kültürü ve düşünce biçimi ile var olmakta ve sadece bu birikimi yansıtmaktadır. Dil ve kültür arasındaki güçlü bağ düşünüldüğünde, dil öğretim sürecinin kültür öğretim sürecini de beraberinde getirdiği görülmektedir. Özellikle yabancı dil öğretim sürecinde, hedef dilin toplumunun nasıl düşünüldüğü, hangi durumlarda neler söylediği ve alışkanlıkları o dili öğrenenler için önem arz etmektedir. Bu bağlamda, kültür öğretimi ve kültürel şemanın oluşturulması dil öğrenenlerin dilbilimsel anlamlandırma ve ifade etme süreçleri için oldukça önemlidir (Sun, 2013). Benzer şekilde, eğer dil öğrenenler o dile ana dil konuşucuları gibi hâkim olmak istiyorsa hedef

kültürdeki farklı anlam ve işlevler hakkında bilgi sahibi olmalıdır (Qu, 2010). Elbette bir dili öğretirken o dilin tüm kültürel öğelerinin aktarımı ve öğretimi mümkün değildir. Ancak dil öğrenenlerin ihtiyaçları doğrultusunda temel kültürel öğelerin öğretimi önemlidir. Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tamamlayıcı Cilt metninde yabancı dil öğretirken hedef toplumun günlük yaşam rutini, yaşam tarzları, ilişkileri, değerleri, inançları, beden dilleri ve sosyal geleneklerinin öğretilmesi gerektiği vurgulanmıştır (CEFR, 2020). Yabancı dil öğretiminde kültür öğretimi ve beraberinde getirdiği hedef kültürün öğretilmesi gerektiği algısı yaygın ve kabul gören bir görüştür. Yabancı dilde kültürlerarası yaklaşım ışığında, dil öğrenenler hedef kültüre yönelik eleştirel düşünme becerileri geliştirirken kendi kültürlerini ve kimliklerini de anlamaya başlarlar (Önal, 2019). Bu durum dil öğrenenlerin ulusal kimlik ve kültür algılarını geliştirir ve dahası onların kendi kültürlerini takdir etmesi ile sonuçlanır (Galante, 2015). Bu bağlamda, yabancı dil öğretiminde kültür öğretiminin yer edinmesinin kişinin hem hedef kültürü anlamlandırarak dili öğrenmesini kolaylaştırmakta hem de kendi kültürüne olan bakış açısını güçlendirmektedir. Bu çerçevede, Cortazzi ve Jin (1999) yabancı dil öğretim sürecinde kültür öğesini ele alırken hedef kültürün yanı sıra, dil öğrenenlerin kendi yerel kültürleri ile uluslararası kültür öğretiminin faydalı olduğunu belirtmiştir. Küreselleşen dünyada iletişimin hızla artmasıyla farklı kültürler bir araya eskisinden fazla gelmektedir. Bu durum da uluslararası kültür kavramını ve bu kavramın önemini ortaya koymaktadır.

Yabancı Dil Öğretiminde Yerel Kültür

Kültürlerarası yaklaşım çerçevesinde, Alptekin (2002) yerel kültürün hedef dilin kültürü ile bir arada yaşamasına alan açıldığını dile getirmiştir. Benzer şekilde, Shin ve Crandall (2013), öğrencilerin kültürel farkındalığını teşvik etmek ve kültürlerarası etkileşimleri artırmak için yerel ve hedef kültürleri birbirine bağlayan materyallerin yabancı dil öğretim sürecinde kullanılmasından yana olduklarını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, İngilizcenin yabancı dil olarak okutulduğu bölgelerde yerel kültürü bir basamak olarak görmek bir zorunluluk haline gelmektedir.

Öte yandan, yerel kültürün yabancı dil öğretimine dahili, öğretim ilkeleri açısından ele alındığında da önemli ipuçları sağlamaktadır. Genel öğretim ilkeleri öğretimin düzenlenmesi ve yürütülmesinde gerekli olan fikirler olarak tanımlanabilir. Öğretim ilkeleri öğretmenin öğretim sürecine en uygun etkinlikleri seçmesini sağladığı gibi öğrenciyi de motive ederek başarılı bir öğrenme süreci geçirmesine olanak sağlamaktadır (Çoban, 2011). Genel öğretim ilkelerinden olan 'bilinenden bilinmeye ilkesi' ile 'yakından uzağalık ilkesi' bu konuda ele alınabilecek ilkelerin başında gelmektedir. Yabancı dil öğretimine yerel kültürün dahil edilmesi ile öğrenci bildiği, tanıdığı ve aşına olduğu kültürden yola çıkarak farklı ve yabancı olduğu bir kültürü edinebilecektir. Dolayısı ile yerel kültürün öğretim sürecinde etkin olması bilinenden bilinmeye ilkesi ile paralellik göstermektedir çünkü bilinenden yola çıkılarak bilinmeyen konular üzerine yönelmesi öğrenme açısından daha anlamlı hale gelmektedir (Yeşilyurt, 2020). Benzer şekilde, öğrencinin öğrenme sürecinden kendi yakın çevresinden başlayıp daha uzak kavramlara yönelmesi de öğrenme sürecini kolaylaştıran diğer bir etmendir. Yeşilyurt (2020) bu konuda öğrencilerin doğal ve sosyal olarak yakın çevresinden başlanarak bilgilerin düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencilerin yakın çevresi kapsamında özellikle yabancı dil öğretiminde kendi ülkesinden ve kendi kültüründen başlaması hedef kültürü öğrenmesini kolaylaştıracaktır.

Acar (2014) İngilizce öğretiminin yerel kültür ile harmanlanmasının bireylerin kendi kültür değerlerini aktarabilmesine olanak sağlayacağı için önemli olduğunu düşünmektedir. Bu duruma ek olarak, Hinkel (2005) de birçok öğrencinin yabancı dil öğrenirken kendi kültürel değerlerine rastlamakta istekli olduğunu böylece ulusal kimliklerine yönelik daha az risk durumunun oluştuğunu dile getirmiştir. Öğretim sürecinde bir diğer büyük olgu, kullanılan ders kitaplarıdır. Yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarının kültürel öğeler bağlamında ele alınması sonucu, yayınevlerinin çoğunlukla İngiliz ya da Amerikan kültürünü baskın halde sunduğu görülmektedir. Prodromou (1992) bu konuda ders materyallerinin çoğunlukla İngiliz ve Amerikan kültüründen öğeler içerdiğini ve öğrencilerin bu durumdan olumsuz etkilendiğini; dolayısıyla yabancı dil öğretmenlerinin ders işleyiş akışlarına mutlaka yerel kültürden izler taşımaları gerektiğini söylemiştir. Yerel kültürün yabancı dil öğretiminde kendine yer bulması, ulusal değerlerin korunması, aktarılması, ulusal kimliğin devamlılığı ve kültür emperyalizmine karşı durulmasını da sağlamaktadır. İngilizcenin durdurulamayan egemenliği, kültürel bağlamda eşit olunmayan koşullarda İngilizcenin öğretim alanının genişlemesi, İngiliz-Amerikan kültürlerinin baskınlığına, ekonomik üstünlüğüne ve ideolojik olarak bağlılığa sebebiyet vermektedir (Kayıntı, 2017). Coluzzi (2012), dil ve kültür olarak daha güçlü olan bir toplumun diğer toplum üzerinde egemenlik kurmasının ve bu toplumun kendi değerlerinden yavaş yavaş ödün vermesinin kültürel emperyalizm sonucu ortaya çıktığını dile getirmiştir. O halde, yabancı dil öğretiminde sadece hedef kültüre değil, yerel kültüre de yer verilmesi aslında ulusal kimliğin korunması ve kültürün aktarılması boyutlarında destek unsuru oluşturabilmektedir. Son olarak, bu araştırma kapsamında çalışılan bağlam Türkiye'deki üniversitelerin İngilizce hazırlık programlarını içine almaktadır. Yükseköğretim kurumlarının genel amaçları incelendiğinde amaçlardan birinin Türk kültürü ile yakından alakalı olduğu görülmektedir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 4. Maddesi a bendinde belirtilen "Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan vatandaşlar yetiştirmek" (Yükseköğretim Kanunu, 1981) ifadesi yükseköğretimin amaçları arasındaki Türk kültürünün önemini göstermektedir. Bu durumda, yükseköğretimin sorumluluklarından birinin de Türk ulusal kültürüne duyarlı bireyler yetiştirmek olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla, yükseköğretim kurumlarının bir parçası olan ve her ne kadar genel amacı hedef kültürü öğretmek olsa da İngilizce hazırlık programlarının Türk ulusal kültürüne yönelik neler yaptığı ve bireyleri bu açıdan nasıl geliştirdiği yanıtlanması gereken bir sorudur. Yabancı dil öğretiminde yerel kültürün kullanımının öğretimde öğrencilere motivasyon sağlamasının yanı sıra öğretimi kolaylaştırdığı da dikkate alınmalıdır.

Araştırmanın Amacı, Önemi ve Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı, İngilizce hazırlık programlarındaki öğrencilerin yoğun olarak almakta oldukları İngilizce eğitimi sürecindeki kültür öğretimine yönelik düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda kültür öğretimine ve ders kitaplarındaki kültürel öğelere yönelik anketler kullanılmış ve bulgular yorumlanmıştır. Literatürde, öğrencilerin yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarındaki kültürel öğelere yönelik görüşlerinin araştırıldığı birçok araştırmaya rastlanmaktadır. Ancak mevcut araştırmada aynı zamanda Türk ulusal kültürünün İngilizce öğretimindeki yerine yönelik görüşlerinin de toplanacak olması, bu araştırmayı diğer araştırmalardan farklı kılmaktadır. Yabancı dil olarak İngilizce öğretiminde çoğunlukla hedef kültür vurgusunun yapılması ve yurtdışı basımlı İngilizce ders kitaplarının yoğun kullanımı bahsedilen programlardaki yerel kültürün öneminin araştırılmasını geri

planda bırakılmaktadır. Ayrıca, kültür öğretimi konusunun genellikle ilköğretim, orta okul ve lise düzeyindeki çalışmalarda ortaya konulması, buna karşın yükseköğretim düzeyinde ele alınmaması bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

Araştırma kapsamında aşağıdaki araştırma soruları cevaplanmak istenmiştir:

- 1) İngilizce hazırlık programlarında eğitim görmekte olan öğrencilerin kültür öğretimine yönelik görüşleri nedir?
- 2) İngilizce hazırlık programlarında eğitim görmekte olan öğrencilerin Türk kültürünün İngilizce öğretimine dahil edilmesine yönelik görüşleri nedir?

YÖNTEM

Araştırmada İngilizce hazırlık programı öğrencilerinin program dahilindeki kültür öğretimine yönelik görüşleri incelenmek istenmiştir. Bu bölümde araştırmanın yöntemi sunulacaktır.

Araştırma Deseni

Araştırma deseni olarak genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, geniş sayıdan oluşan evrenler hakkında genel bir yargıya ulaşmak için evrenden alınacak bir örneklem üzerinde gerçekleştirilen araştırma modelidir (Karasar, 2005). Tarama araştırmaları geniş evrenlerden araştırmacı tarafından kullanılan ölçme araçları ile veri toplanmasına izin vermektedir. Bu modelde, araştırmacılar verilerin neyden kaynaklandığından ziyade örneklem üzerinde nasıl dağılım gösterdiği ile ilgilenmektedir (Fraenkel & Wallen, 2006).

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki üniversitelerin İngilizce hazırlık programlarında eğitime devam eden öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 2022-2023 akademik yılı bahar döneminde vakıf ve devlet üniversitelerinde İngilizce hazırlık eğitime devam etmekte olan 155 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem belirlenirken, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi zaman, para ve işgücü açısından doğabilecek sınırlılıkları ortadan kaldırarak çalışma grubuna kolay ulaşılmasını ve uygulama yapılmasını sağlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2012). Bu araştırmadaki katılımcıların demografik bilgilerine Tablo 1'den ulaşılabilir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

Değişkenler	Grup	n	f%
Cinsiyet	Kadın	102	66
	Erkek	53	34
Yaş	18-20	91	59
	21-23	26	17
	<24	38	24
Üniversite Türü	Devlet	31	20
	Vakıf	124	80

Tablo 1'den anlaşılacağı üzere, 155 katılımcının %66'sını kadın katılımcılar (n=102) ve %34'ünü erkek katılımcılar (n=53) oluşturmaktadır. Katılımcı öğrencilerin %59'u 18-20 yaş

aralığında (n=91), %17'si 21-23 yaş aralığında (n=26) ve son olarak %24'ü ise 24 yaşından büyük (n=38) olduğunu belirtmiştir. Katılımcılarının %20'sinin İngilizce hazırlık eğitimine devlet üniversitesinde devam ettiği (n=31), geri kalan %80'inin ise vakıf üniversitesinde devam ettiği (n=124) görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

İngilizce hazırlık programı öğrencilerinin kültür öğretimine yönelik görüşlerini toplamayı hedefleyen bu çalışmada, veri toplamak için İltter ve Güzeller (2005)'in Öğrencilerin Dil ve Kültüre İlişkin Görüşleri anketi ile Ekmekçi (2014)'nin Öğrencilerin İngilizce Ders Kitaplarındaki Kültürel Öğelere İlişkin Görüşleri anketi kullanılmıştır. Öğrencilerin Dil ve Kültüre İlişkin Görüşleri Anketi çoktan seçmeli toplam 6 sorudan oluşmakta ve öğrencilerin kültür öğretimine yönelik genel görüşlerini toplamayı hedeflemektedir. Öğrencilerin İngilizce Ders Kitaplarındaki Kültürel Öğelere İlişkin Görüşleri Anketi ise 5li likert tipinde toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Bu ankette amaç öğrencilerin kullanılan ders kitaplarındaki kültürel öğelere bakışını ortaya çıkarmaktır. Veri toplama sürecine başlanmadan önce, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 2022.12 nolu toplantıda 01.12.2022 tarihinde etik onay alınmıştır.

Verilerin Analizi

155 katılımcıdan elde edilen veriler SPSS 22 paket programında analiz edilmiştir. Veri analizinde veri setleri üzerinde betimsel istatistik analizi ile Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Verileri indekslere dönüştürerek özetleyen ve organize eden Betimsel İstatistik yöntemi veri özetlemesi ve sonuçların yorumlanabilmesi için en iyi analiz yöntemidir (Pallant, 2017). Mann-Whitney U testi ise verilerin normal dağılım göstermediği durumlarda gruplar arası farkı ya da benzerliği ortaya çıkarmak için kullanılan bir testtir (Mayers, 2013; Pallant, 2017). Veri analizi sonucunda yüzdeler ve istatistik bulgular tablolarla gösterilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde uygulanan anketlerden elde edilen bulgular ayrı ayrı ele alınmıştır.

Öğrencilerin Kültür Öğretimine Yönelik Görüşleri Anketi

Öğrencilerin kültür öğretimine yönelik genel görüşlerini toplamayı hedefleyen bu anket ile elde edilen veriler betimsel istatistik analizi ile incelenmiş ve öğrencilerin genel olarak kültür öğretimine yönelik olumlu durumları ile farkındalıklarının yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin İngilizce öğrenirken İngiliz/Amerikan kültürü öğrenmek isteyip istememesi durumuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin İngiliz/Amerikan kültürüne yönelik görüşleri

Soru 1	Evet	Bazen	Hayır
İngilizce öğrenirken, İngiliz / Amerikan kültürünü öğrenmek ister misiniz?	%66	%31	%3

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin %66'sının İngilizce öğrenirken İngiliz/Amerikan kültürünü öğrenmek istediği, %31'inin bazen öğrenmek istediği ve sadece %3'ünün öğrenmek istemediği görülmektedir. Büyük çoğunluğun İngilizce öğrenirken hedef kültürü öğrenmek istediği açık bir şekilde belirtilmiştir. Öğrencilere, hedef kültürü öğrenirken öğrenme tercihleri

sorulmuş ve öğrencilerden hedef kültürü nasıl öğrenmek istediklerine yönelik yanıt beklenmiştir. Bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin hedef kültürü öğrenme tercihleri

Soru 2	Sadece hedef kültürle ilgili okuma metinlerinde.	Tıpkı kendi kültürel değerlerim gibi.	Hedef dili anlayabilmek için biraz
İngiliz / Amerikan kültürünü öğrenmek istiyorsanız, nasıl öğrenmek istersiniz?	%49	%40	%11

Tablo 3'e göre, katılımcı öğrencilerin neredeyse yarısı (f=%49) hedef kültürü sadece okuma metinlerinden öğrenmek istediklerini belirtmiştir. Katılımcıların %40'ı ise hedef kültürü tıpkı kendi kültürel değerlerini öğrendiği gibi öğrenmek istediğini belirtmiştir. Öte yandan, %11'lik kısım hedef kültürü sadece hedef dili anlayabilmek için öğrenmek istediğini belirtmiştir. Hedef kültürü öğrenirken, karşılaşılan bilinmeyen kelimelerin öğrencileri rahatsız edip etmediği sorusuna verilen yanıtlar Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4. Anlaşılmayan kelimelere yönelik düşünceler

Soru 3	Evet	Bazen	Hayır
Hedef dilin kültürü hakkında anlamadığınız kelimeler sizi rahatsız ediyor mu?	%36	%48	%16

Hedef dildeki kültür öğelerini yansıtan kelimelerin anlaşılmadığı durumlarda öğrencileri rahatsız edip etmediği sorulmuş ve katılımcı öğrencilerin %36'sı bu durumun onları rahatsız ettiğini dile getirmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (f=%48) anlaşılmayan kelimelerin onları bazı durumlarda rahatsız ettiğini öne sürmüştür. Bunların yanı sıra, katılımcıların sadece %16'sı kültürel durumlara yönelik kelimelerin anlaşılmasında rahatsız olmadıklarını ifade etmiştir. Farklı kültürler öğrenmenin katkılarına yönelik öğrenci görüşleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Farklı kültürler öğrenmenin katkılarına yönelik öğrenci görüşleri

Soru 4	Yaşadığımız dünyaya ve hayata dair bize farklı bir bakış açısı kazandırır.	Eleştirel düşünme becerimi geliştirir.	Katkı sağladığını düşünmüyorum.
Farklı kültürel değerleri öğrenmek size ne tür katkılar sağlar?	%83	%17	%0

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin hiçbirinin farklı kültürler öğrenmenin katkı sağlamayacağını düşünmediği görülmektedir. Katılımcıların %83'ünün farklı kültürel değerleri öğrenmenin dünyaya ve hayata dair farklı bir bakış açısı kazandırdığını düşünmekte, %17'si ise eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini iddia etmektedir. Farklı kültürler öğrenirken öğrencilerin ulusal kimliklerine dair görüşleri toplanmış ve bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin ulusal kimliklerine yönelik görüşleri

Soru 5	Evet	Bazen	Hayır
Farklı kültürleri öğrenirken ulusal kimliğinizi kaybedeceğinizi düşünüyor musunuz?	%3	%14	%83

Tablo 6'da gösterildiği üzere, katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğunun (f=%83) farklı kültürleri öğrenirken kendi ulusal kimliklerini kaybedeceklerini düşünmemektedirler.

Bu durum katılımcıların farklı kültürleri öğrenmekten korkmadığını göstermektedir. Katılımcıların %14'ü ise bazen ulusal kimliklerini kaybedeceklerini düşünürken, öğrencilerin sadece %3'ü ulusal kimlerinin kaybolacağı endişesini taşımaktadır. Öğrencilere yabancı dil öğrenirken yaşadıkları kültürel sorunlar sorulmuş ve buğular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin yaşadıkları kültürel sorunlar

Soru 4	İngiliz- Amerikan ders kitapları sadece kendi kültürlerini öğretmek istiyor.	Türk kültürüne önem verilmiyor.	Sadece İngilizce konuşulan ülkelerin kültürel unsurları öğretilmeye çalışılıyor.
Yabancı dil öğrenirken genellikle ne tür kültürel sorunlarla karşılaşsınız?	%34	%39	%27

Tablo 7'ye göre, öğrencilerin %39'u yabancı dil öğrenirken yaşadıkları kültürel sorunun Türk kültürüne önem verilmemesi olduğunu belirtmiştir. %34'lük kısım ise İngiliz- Amerikan ders kitaplarının sadece kendi kültürlerini öğretmek istemesini yaşadıkları bir kültürel sorun olarak dile getirmiştir. Katılımcı öğrencilerin %27'si sadece İngilizce konuşulan ülkelerin kültürlerinin baskın olduğunu düşünmekte ve bunun bir kültürel sorun olduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerin Ders Kitaplarındaki Kültürel Ögelere Yönelik Görüşleri Anketi

Öğrencilerin yabancı dil ders kitaplarındaki kültürel öğelere yönelik görüşlerinin toplandığı 5li likert tipindeki anketten elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur. Öncelikle betimsel istatistik analizi yapılmış, ardından bulgular çeşitli değişkenler ışığında karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin Ders Kitaplarındaki Kültürel Ögelere Yönelik Görüşleri (DKKÖG) anketinden elde edilen bulguların betimsel istatistik analizi Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. DKKÖG anketi betimsel istatistik analizi

	n	Min.	Maks.	Ortalama
DKKÖG Anketi	155	35	90	55,57

Tablo 8 incelendiğinde, ankete toplan 155 kişinin katıldığı, bu katılımcıların anketten elde ettiği minimum puanın 35, maksimum puanın ise 90 olduğu görülmektedir. 155 katılımcının ortalama olarak 55,57 puan aldığı gözlemlenmektedir. Bu durumda, katılımcıların ders kitaplarındaki kültürel öğelere yönelik olumlu algılarının olduğu görülmektedir. Bu anketten elde edilen veriler cinsiyet, yaş ve üniversite türü değişkenleri açısından incelenmek istenmiştir. Bu amaçla öncelikle normallik testi veriler üzerinde yürütülmüş ve verilerin normal dağılım göstermediği gözlemlenmiştir. Daha sonrasında, analizlere non-parametrik testlerden Mann-Whitney U testi ile devam edilmiştir. DKKÖG anketi için cinsiyete göre iki maddenin anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyete göre anlamlı farklılık gösteren iki madde Tablo 9 ve Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 9. Cinsiyete göre anlamlı farklılık gösteren madde 1

	Cinsiyet	Ortalama	Mann-Whitney U
1.Ders kitaplarında kullanılan ifadeler günlük hayatta kullanabileceğimiz ifadelerdir.	Kadın	73	.035*
	Erkek	87	

p<.05

Tablo 9'a göre, anketin birinci maddesi olan "Ders kitaplarında kullanılan ifadeler günlük hayatta kullanabileceğimiz ifadelerdir" ifadesi erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (p=.035, p<.05).

Tablo 10. Cinsiyete göre anlamlı farklılık gösteren madde 2

	Cinsiyet	Ortalama	Mann-Whitney U
16. Kitaplarda sadece İngiliz kültürüne ait öğeler kullanılmalı.	Kadın	72	.023*
	Erkek	88	

p<.05

Tablo 10'a göre, anketin on altıncı maddesi olan "Kitaplarda sadece İngiliz kültürüne ait öğeler kullanılmalı." ifadesi erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (p=.023, p<.05).

Elde edilen veriler analiz edildiğinde üniversite türü ve yaş değişkenlerine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, İngilizce hazırlık programlarındaki öğrencilerin İngilizce öğrenirken kültür öğretimine ve bu sürece kendi kültürleri olan Türk kültürünün dahil edilmesine yönelik görüşleri toplanmış ve elde edilen veriler çeşitli değişkenler ışığında incelenmiştir. Katılımcı öğrencilerin genel olarak farklı kültürler öğrenmeye açık olduğu ve hedef kültürü öğrenmeye hevesli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürdeki farklı çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Yılmaz (2006) üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmının kültür öğretimine açık olduğunu ve hedef kültürün İngilizce öğretimine dahil edilmesi gerektiğini ifade ettiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Sarıçoban ve Çalışkan (2011) da öğrencilerin yabancı dil öğretiminde kültür öğretimine yönelik olumlu algılarının olduğu sonucuna ulaşımlardır. Öğrenciler, hedef kültürü öğrenirken okuma metinleri içerisinde öğrenmek istediğini belirtmiş ve bunu yaparken tıpkı kendi kültürlerini öğrenir gibi öğrenmek istediklerini de eklemiştir. Okuma becerisinde zihinde kültüre dair şemaların daha hızlı ve kolay oluşturulduğu düşünülmektedir (Bensalah & Guerroudj, 2020). Öğrencilerin hedef kültürü okuma metinlerinde görmek istemesi bu durumdan kaynaklanabilmektedir. Öğrencilerin ayrıca kendi kültürlerini öğrendikleri gibi öğrenmek istemeleri de yerel kültürün önemini ortaya koyan bir işarettir. Brock (1990) bu konuda yerel kültüre ait edebi metinlerin öğrencilerin tanıdık yerel kültürleri okuyarak ön bilgilerini harekete geçirmek için kullanılabileceğini önermiştir. Öğrenciler ayrıca, kültürel öğelere yönelik anlamadıkları kelimelerin onları rahatsız ettiğini dile getirmiştir. Bu durum, yabancı dilde kelime bilgisi ve o dilin kültürel bilgi birikiminin birbirine derinden bağlı olduğunu hatırlatmaktadır. İngilizce ders kitapları ve materyallerinin baskın olarak hedef kültüre yönelmelerine rağmen, kültürel kelime dağarcıklarına çok az yer vermeleri (Mahmood et.al., 2012; Canga Alonso & Cifone Ponte, 2015; Cifone Ponte, 2019) bu durumu açıklar niteliktedir. Kültür öğretiminin dahil edilmesine karşılık, yeteri kadar kelime bilgisinin eklenmediği durumlarda öğrencilerin bu durumdan rahatsızlık duyduğu söylenebilir. Öğrenciler farklı kültürler öğrenmenin kendileri üzerinde katkısı olacağını ve onlara hayata dair farklı bakış açıları kazandıracağını

düşünmektedir. Ancak konu ders sürecinde yaşadıkları kültürel sorunlar açısından ele alındığında, öğrenciler Türk kültürüne yeteri kadar yer vermediğini ileri sürmüştür. Özellikle İngilizce ders kitaplarının sadece İngiliz-Amerikan kültürüne yer verdiğini fakat Türk kültürüne ya da farklı kültürlere yer vermediğini belirtmişlerdir. Ekmekçi (2014) de araştırması sonucunda aynı sonuca ulaşmış ve üniversite öğrencilerinin İngilizce ders kitaplarında Türk kültürüne yeterince yer vermediği görüşüne ulaşmıştır. Kayhan, Kalyon ve Eyüp (2022) yürütmüş oldukları araştırmaları sonucunda, İngilizce ders kitaplarında kültür aktarımının yetersiz olduğuna ulaşmışlardır. Yılmaz (2006) da öğrencilerin derste Türk kültürü ile bütünleşen ve iki kültür arasında karşılaştırma imkânı sağlayan kısımlarda derse karşı daha olumlu oldukları sonucuna ulaşmıştır. Türk kültürüne süreç içerisinde yer verilmesini isteyen öğrencilere, farklı kültürler öğrenirken ulusal kimliklerini kaybetme endişesi yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda çok büyük bir çoğunluğun ulusal kimliklerini kaybetme endişesinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın son bulgusu olarak, ders kitaplarındaki kültürel öğelere yönelik görüşlerde erkekler lehine anlamlı farklılık gösteren iki maddeyle karşılaşmıştır. Erkek öğrencilerin hedef kültürü ve o kültüre ait öğeleri öğrenmeye kadın öğrencilerden daha istekli olduğu anlaşılmıştır. Bu bulgu, literatürdeki bir araştırma ile zıtlık göstermektedir. Atasever Belli (2018) kadın öğrencilerin kültür öğretimine yönelik daha olumlu oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu durumda, cinsiyet değişkeninin kültür öğretimi çerçevesinde ileriki araştırmalarda ele alınması önerilebilir. Ayrıca, cinsiyetler arası çıkan farklılıkların sebeplerine odaklanan nitel araştırmalar da yürütülebilir. Araştırma kapsamında, kültür öğretimine yönelik yaş ve üniversite türü değişkenlerine yönelik anlamlı bir farka ulaşılmamıştır.

Eğitim programı düzenleyicilerine ve yöneticilerine aşağıdaki öneriler yönlendirilebilir:

- İngilizce Hazırlık programlarında süreç dahilinde sadece İngiliz/Amerikan kültürü değil, farklı kültürlere de yer verilmeli,
- Öğretim sürecinde, öğrencilerin kendi kültürleri olan Türk kültürüne yönelik öğeler sunulmalı,
- Materyal ve kitap seçimlerinde kültürel öğeleri yansıtan özellikle okuma metinlerinin sayısı arttırılmalı,
- Kültürel öğeleri yansıtan kelime öğretimine önem gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. (2014). Yerel kültüre ait öğeler içeren İngilizce metinlerin öğrencilerin İngilizce okuma becerilerine etkisi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (9), 39-58.
- Alptekin, C. (2002). Towards intercultural communicative competence in ELT. *ELT Journal*, 56(1), 57-64.
- Atasever Belli, S. (2018). A study on ELT students' cultural awareness and attitudes towards incorporation of target culture into language instruction. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 14(1), 102-124.
- Bensalah, H., & Guerroudj, N. (2020). The effect of cultural schemata on EFL learners' Reading comprehension ability. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 11(2), 383-394.
- Bölükbaş, F., & Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5 (4), 221-235.

- Brock, M. N. (1990). The case for localized literature in the ESL classroom. *English Teaching Forum*, 28(3), 22-25.
- Büyüköztürk Ş. (2012). *Testlerin Geçerlilik ve Güvenilirliğinde Kullanılan Bazı İstatistikler. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 16. Baskı, Pegem Akademi.
- Canga Alonso, A., & Cifone Ponte, D. (2015). An analysis of cultural vocabulary in ELT textbooks. *Odisea*, 16, 83–96.
- Cifone Ponte, D. (2019). *A quantitative and qualitative analysis of cultural vocabulary in second baccalaureate EFL textbooks* [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Universidad de La Rioja.
- Coluzzi, P. (2012), Modernity and Globalisation: Is the presence of English and of Cultural Products in English a Sign of Linguistic and cultural imperialism? Results of a Study Conducted in Brunei Darussalam and Malaysia, *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 33 (2), 117-131.
- Common European Framework Reference. (2020). The common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume. Strasbourg: Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-referencelanguages/home>
- Cortazzi, M., & Jin, L. (1999). *Cultural mirrors: materials and methods in the EFL classroom*. In *Culture in Second Language Teaching*, ed. E. Hinkel, 196–219. Cambridge University Press.
- Çoban, A. (2011). Temel kavramlar. G. Ocak. (Editör). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Pegem Akademi, 1-55.
- Ekmekçi, E. (2014). Analysing students' reactions to English course books in terms of cultural elements. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 33(1), 189-205.
- Fraenkel, R.J., & Wallen, E.N. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education*. McGraw-Hill.
- Galante, A. (2015). Intercultural communicative competence in English language teaching: Towards validation of student identity. *BELT-Brazilian English Language Teaching Journal*, 6(1), 29-39.
- Güvenç, B. (2002). *Kültürün abc'si*. Yapı Kredi Yayınları.
- Hinkel, E. (2005). Hedging, inflating, and persuading in L2 academic writing. *Applied Language Learning*, 15, 29–53.
- İlter, B. G., & Güzeller, C. O. (2005). Cultural problems of Turkish students while learning English as a foreign language. *Dil Dergisi*, (127), 54-63.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Nobel yayın dağıtım, 81-83.
- Kayhan, S., Kalyon, M., & Eyüp, B. (2022). Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarını Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni Ölçütleri Açısından İnceleyen Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Araştırma. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 18-45.
- Kayıntı, A. (2017). İmparatorluktan Küreselleşmeye Dil ve İktidar. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED)*, 7(14), 65-82.
- Mahmood, M. A., Asghar, A. M., & Hussain, Z. (2012). Cultural representation in ESL textbooks in Pakistan: A case study of "Step Ahead 1". *Journal of Education and Practice*, 3(9), 35–42.
- Mayers, A. (2013). *Introduction to statistics and SPSS in psychology*. Pearson Education.
- Önal, S. (2019). *A Comparative study on the perceptions of instructors and students in the preparatory schools of a state and a private university regarding the integration of target culture into the*

- teaching of the english language* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Pallant, J. (2017). *SPSS kullanma kılavuzu: SPSS ile adım adım veri analizi*. Anı Yayıncılık.
- Prodromou, L. (1992). What culture? Which culture? Cross cultural factors in language learning. *ELT Journal* 46(2), 127-144.
- Sarıçoban, A., & Çalışkan, G. (2011). *The influence of target culture on language learners*. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 7(1), 7-17.
- Shin, J., & Crandall, J. (2013). *Teaching young learners English: From theory to practice*. Cengage Learning.
- Sun, L. (2013). Culture Teaching in Foreign Language Teaching. *Theory & Practice in Language Studies*, 3(2), 371-375.
- Qu, Y. (2010). Culture Understanding in Foreign Language Teaching. *English Language Teaching*, 3(4), 58-61.
- Yeşilyurt, E. (2020). Öğretmenin pusulası: Genel öğretim ilkeleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 24(83), 263-288.
- Yılmaz, D. (2006). *Students' opinions of the role of 'culture' in learning English as a foreign language* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Boğaziçi Üniversitesi.
- Yükseköğretim Kanunu (1981). Kanun No: 2547. Kabul tarihi, 4(11), 1981.